

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Tharinty Frigyes*
Cím: *Életmentő gillotin és tejüveg*

Forrás: *Arz Est*

Bm

1924. 2. 14.

Osztályozás	
Tárgy	<i>385, 858</i>
Hely	
Idő	<i>"1924"</i>
Személy	
Helyszám	

Eletmentő gillotin és tejüveg

(Levél úkunokámhoz a pesti villamosról)

Kedves Lajcsikám, vagy Ferikém, aki majd úgy harminc esztendő múlva fogsz megszületni — elhatároztam, hogy az ilyenféle apróságokat, mint ez, amiről most akárok beszélni, ezentúl neked írom meg és nem zaklatom vele kortársaimat. Vannak itt körülöttem, ebben a korban, ebben a városban, ami számodra a múlt kedves fonákságát és komikumát jelenti, bizonyos dolgok, amik olyan hiheletlenül és furcsán hatnak magamra is, mintha nem most, a jelenben történnének, amit élek, hanem sokkal régebben, a spanyol inkvizíció korában, mondjuk, vagy a harmincéves háború idején — mintha nem is élném őket, hanem csak úgy olvasnám valami elsárgult, régi levélben, a múzeumban — vagy még inkább, mintha H. G. Wells híres *időgépén* utaztam volna visszafelé a korból, amiben Te élsz és egyszer, mikor szórakozottságból kileptem belőle, a gép tovább rohant, vagy megfordult és visszatért és én ittmaradtam volna. Azért mondom, hogy Téged, aki csak harminc év múlva fogsz megszületni, inkább érezlek kortársamnak ezekben a pillanatokban — és hiszem, hogy érdekelni fog minden apróság, amit e korról mesélek Neked.

Mert ezeket nem érdekl. Kérlek szépen, elmondanám mindezt neked is, meg is próbáltam már elmondani, nagy csodálkozással, mint valami hihetetlen anakronizmust, de vállat vontak és azt felelték, mi van ebben? ez így van! — és tovább mentek. Itt van például a pesti villamos. Ha elmész a mú-

zeum hírlaposztályába és lapozgatsz napjaink újság-régiségei közt, feltűnik majd neked, hogy ez a mi régi döcögős közlekedési eszközünk, a villamos, ami neked olyan, mint nekünk a postakocsi, mennyi embert gázolt agyon minden hónapban, és csodálkozol magadban, hogy lehetett az. Én, aki jónéhány halálos villamosgázolás tanúja voltam, riporteri egyszerűséggel elmondhatom neked, az ilyesmi hogy történik. Van ezeken a villamosokon elül, a mellő kerek előtt egy deszka — úgy hívják, hogy életmentő deszka, mert állítólag az a célja, hogy ha valaki a kerek elé kerül, ne mehessen rá a kerék, hanem az illetőt félretolja, ellökije maga elől s így legalább is az életét megmentse.

Ez a deszka azonban — elhiszed-e Lajcsikám? — egyszerűen rossz, nem felel meg a céljának, alkalmatlan arra, amire csinálták. Ugyanis legalább tizenöt centiméterrel *rövidebb*, mint amilyennek lennie kellene, a deszka és a sín között nagy távolság van, tehát tiz eset közül kilenceszer az történik, — amiket én láttam, mindig egyik esetben így volt — hogy az életmentő deszka nemcsak hogy nem tolja félre a szerencsétlen áldozatot, aki a kerek elé esett, hanem inkább megfogja, begyűri maga alá, szinte beigazítja, berögzíti a fejét vagy a lábát a kerék számára, mint a gillotin deszkája a kés alá, hogy még akkor se me-

nekülhessen, ha életosztóne talákonyságában egy szerencsés mozdulattal félre akarja kapni legfontosabb testrészeit az utolsó pillanatban.

Megáll az eszed, úgy-e, Ferikém, és azt kérdezed, hogy hát mi ez, megbolondultunk mindannyian, vagy én bolondultam meg, hogy ezt látom és nem szólok? Hiszen ez gondatlanságból okozott emberölés — ha egyetlen eset azt bizonyította, hogy ezek a deszkák rosszak, rögtön, aznap le kellett volna szerelni minden villamosról ezeket a deszkákat és másféle szerkezetet tenni rá, ami megfelel a céljának, ha annyi esze és tudása nem volt annak, aki csinálta, hogy mingyárt jól csinálja. Hiszen ez majdnem gyilkosság — hiszen ennek a megállapítása nem is a közönség dolga, hanem a villamos-társaságé, ami arra való, hogy a villamossal foglalkozzék, más dolga nincs is — tehát legalább annyira ismernie kellene a villamosnak, ennek a csodaszörnynek a természetrajzát, mintahogy a lovasznak tudnia kell, hogy a lónak hány lába van és mire szokta használni.

Hát kérlek szépen, Lajcsikám. Én ezt a dolgot már tíz éve tudom és tudják még néhányan, nem is kell szakembernek lenni hozzá, én magam már háromszor meg is írtam ezt, nem is cáfolta meg senki, sőt a rendőrségi jegyzőkönyvek néháyszor hivatalosan meg is állapították. Mindenki tudja, meg van állapítva — a villamos-társaság is tudja és bánatosan csóválja a fejét, mint valami tárgyilagos természettudós, az Emberevő Electrozoön Budapestiensis alapos ismerője, mint Brehm, mikor kimutatja, hogy a

tigrisnek bizony megvan az - karos és tökéletlen tulajdonsága, hogy az embernek leharapja a fejét: ez már így van.

Én csak neked mondhatom el, Ferikém, ezek nem hiszik el nekem rettentő gyanumát: hogy a villamos-társaság soha életében nem létezett még villamest, sőt tovább megyek: a villamos-társaság nem is tudja, mi az a villamos, mi fán terem és mire való, — csak most már szégyeli ezt bevallani és úgy tesz, mintha tudná, mint az egyszerű zsidó, aki megkérdeven a frauciát, hány óra, a *»je ne sais pas«* válasza fejéhez kap: ajvé, schon so spät! A társaság szégyeli bevallani, hogy nem tudja, mi megresteljük neki megmagyarázni az alapfogalmakat. Ez a remes gyanú multkor fészkelte belém magát: a Rákóczi úton utaztam egyikén azoknak a villamosoknak, amiknek az ablakai — elhiszed-e Ferikém? — *átlátszóan tejüvegből* vannak, mint a félreeső helyiségek, minek következtében — elhiszed-e, elhiszed-e Lajcsikám? — az utasok nem láthatják az utcát, hogy hol vannak és hogy hol szálljanak ki! Mindez nem lehet másképp, csak úgy, hogy a villamos-társaság hol félreeső helyiségnek, hol meg valami gillotin-féle kivégzőgéppnek *saccolja* ezt az előtte ismeretlen fogalmat és ebben a félreértésben adja ki aztán rendeleteit, mikor arról van szó, hogy mégis csinálják kéne valamit ezzel a villamossal.

Csak jönne végre egy bátor ember, aki megmondaná, vagy a szótból és lexikonból kivágná a villamos műszót és névtelenül beküldené nekik, hogy végre megtudják az igazat: hogy a villamos nem lábak és kezek és fejek szakszerű amputálására való sebészeti

műtőgép, nem gazdag magánzók és nyugalmazott vezérigazgatók exkluzív találkozóhelye, nem iuténvos hirdetési oszlop a székesfőváros használatára, nem nyilvános diszkrét helyiség, ahová nem szabad benézni és ahonnan nem szabad kinézni, nem őskori lelet és nem állatkerti esodalény: *a villamos utasok szállítására szolgáló közlekedési eszköz.*

Karinthy Frigyes